

Landschappelijk

Dromende koeien tussen de wallen van het Land van Vollenhove

Vulling voor uw groencontainer...

Vanaf nu wordt *Landschappelijk* niet meer in een papieren wikkel verzonden, maar in een speciale biofolie. De folie is milieuvriendelijk en is volledig biologisch afbreekbaar. **Gooi de verpakking dus niet in de prullenbak en doe hem ook niet bij het oudpapier, maar gooi hem in de groencontainer.** De sealing wordt ook gebruikt door onder meer de stichting Natuur en Milieu en de stichting De Kleine Aarde, het centrum voor duurzaam leven in Boxtel.

Krachtige taskforce gaat op zoek naar slimme financiering van het landschap

Minister Verburg van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) heeft begin juni de taskforce Financiering Landschap Nederland ingesteld. Voorzitter van de taskforce wordt prof. dr. A.H.G. (Alexander) Rinnooy Kan. De overige leden zijn prof. H.E. (Riek) Bakker, Mr. Drs. L.C. (Elco) Brinkman, Dr. S.R.A. (Steven) van Eijck, Prof. dr. ir. L.O. (Louise) Fresco en J.H.J. (Jan) Zegering Hadders. Door instelling van deze taskforce geeft de minister uitvoering aan de motie Cramer/Atsma.

Rinnooy Kan en Brinkman, leden van de taskforce.

Christiaan Krouwels

In deze motie, die eind 2007 werd aangenomen, is beschreven dat de regering uitwerking wil geven aan het Deltaplan 'Nederland weer mooi'. Het Deltaplan wordt bestempeld als een ambitieus project waarvoor samenwerking tussen publieke en private partijen noodzakelijk is. In deze motie vraagt de kamer om een onafhankelijke commissie, de 'taskforce', die de overheid van advies dient over financieringsvormen die het mogelijk maken het Deltaplan 'Nederland weer mooi' ten uitvoer te brengen.

Na het verschijnen van de maatschappelijke kosten-batenanalyse 'Investeren in het Nederlandse landschap' vorig jaar, waarin een investering à la Deltaplan in ons uitgekleden en verrommelde landschap op 18 miljard winst oplevert, en na

verder lezen op volgende pagina

vervolg van voorpagina

het instellen van proefgebieden eerder dit jaar, is het benoemen van de taskforce de volgende stap op weg naar een grootschalige opknappbeurt van het Nederlandse cultuurlandschap.

Het kabinet geeft aan grote waarde te hechten aan het karakteristieke Nederlandse landschap. Minister Verburg ziet veel kansen om het Nederlandse landschap afwisselender en toegankelijker te maken met streekeigen houtwallen, hagen, bloemrijke

slootkanten en recreatieve routes. De minister vraagt de taskforce haar te adviseren over mogelijke financieringsconstructies en het proces van invoering hiervan. Aandachtspunt hierbij is de wens van eigenaren en beheerders van landschappen om marktconforme en duurzame vergoedingen te ontvangen voor beheer en onderhoud. Ander aandachtspunt is de wens van de overheid om meer private middelen te betrekken bij investeringen in en onderhoud van het landschap. Wij houden u op de hoogte!

Jaap Dirkmaat bij vier invloedrijkste personen voor landelijk gebied

Cees Veerman en Jaap Dirkmaat; respectievelijk nummer drie en vier op de ranglijst van meest invloedrijke mensen voor het landelijk gebied.

Het tijdschrift Landwerk is een actueel, lezenswaardig en toegankelijk tijdschrift over de inrichting van het landelijk gebied. Het is een forum waar een voortdurende ontmoeting plaatsvindt tussen bestuur, beleid, wetenschap en praktijk. Landwerk is hét blad voor iedereen die zich professioneel of uit interesse bezig houdt met de toekomst van het landelijk gebied.

De redactie van Landwerk heeft recent aan haar lezers gevraagd welke mensen nu eigenlijk het belangrijkst zijn voor het landelijk gebied. Wie hebben het platteland 'in handen', wie bepalen de opinie, wie hebben het voor het zeggen? Op nummer 1 eindigde landbouwminister Gerda Verburg, op 2 Henk Mulder (scheidend directeur van de Dienst Landelijk Gebied), op 3 Cees Veerman (oud-landbouwminister en huidige voorzitter van Natuurmonumenten), en op 4 niemand minder dan onze eigen Jaap Dirkmaat, directeur van de VNC.

land
werk

De ranglijst

1. Gerda Verburg	7. Jacqueline Cramer	14. Elco Brinkman
2. Henk Mulder	8. Al Gore	15. Riek Bakker
3. Cees Veerman	9. André van der Zande	16. Annie Schreijer-Pierik
4. Jaap Dirkmaat	10. Adriaan Geuze	17. Prins Willem-Alexander
5. Yvon Jaspers	11. Tom Bade	18. Wim Derksen
6. Dirk Sijmons	12. Friso de Zeeuw	19. Marian Fischer Boel
	13. Geert Mak	20. Bennie Jolink

Don Quichotte waart rond in het Aaltense Goor

Er is al decennialang ruzie over windmolens. Niet die oude, maar de nieuwe, uit onze tijd. Ze zouden nauwelijks stroom leveren, te duur zijn, vogels doden en het landschap verpesten. Maar als ons land wegzakt en de zeespiegel stijgt, dan moet je iets om het gebruik van fossiele brandstoffen terug te dringen. Als naar iedereen geluisterd wordt, zullen ze nooit en nergens verrijzen. Niet op de afsluitdijk en niet in zee, vanwege de bedreiging van vogels en de horizonvervuiling die ermee gepaard zouden gaan. Niet langs de snelweg in het Groene Hart, omdat het snelwegpanorama erdoor verstoord zou worden. Niet aan stad- en dorpsranden, in het uitzicht van nimby's. Niet bij plattelanders, behalve als deze hem zelf willen en er financieel profijt bij hebben. Don Quichotte heeft meer navolgers gekregen, die bovendien succesvoller zijn in hun gevecht tegen windmolens. Het gevaar dat nu ook bij windmolens dreigt, is dat ze komen te staan op plaatsen waar weinig tegenstand is.

Het Aaltense Goor: er is geen tweede gebied met dit unieke karakter en van deze omvang. Huiskamer grote perceeltjes zijn gescheiden door groene kamerschermen van elzen, wilgen en eiken.

Aaltense Goor

In de Achterhoek ligt een puntgaaf landschapsreservaat: het Aaltense Goor. Het is een negentiende-eeuws veenontginningsgebied, met huiskamer grote perceeltjes die door groene kamerschermen van elzen, wilgen en eiken van elkaar gescheiden zijn. Erg fraai, maar bovendien met geld van ons volk (belastinggeld) aangekocht met de bedoeling dit unieke tijdsbeeld voor ons en het nageslacht te bewaren. Er is geen tweede gebied met dit unieke karakter en van deze omvang. Hier kun je je nog wanen in de negentiende eeuw, te midden van de coulissen. Nou moeten we zeggen: *kon* je je wanen in, want de eenentwintigste eeuw heeft zich aan dit landschap op brutale wijze opgedrongen. Pal naast het reservaat staan nu acht megawindmolens. De hoogste van ons land! Nergens in het reservaat kun je er nog om-

heen kijken. Je kunt er geen foto meer nemen of er staat ten minste een wiek op, of nog meer.

Niet in cultuurhistorisch waardevolle landschappen

Er is al jaren veel discussie over waar windmolens geplaatst mogen worden en waar niet, maar over één ding leek iedereen het eens: niet in gave en daarom kwetsbare landschappen. En waar staan ze nu? Direct naast nota bene een staatslandschapsreservaat, een van de honderd landschapsparels van ons land. Natuurlijk protesteerden lokale natuur- en milieuorganisaties en op het laatst zelfs de eigenaar, Staatsbosbeheer. Ze behaalden zelfs groot succes bij de Raad van State: deze keurde het bestemmingsplan van de gemeente, waarin de windmolens werden geregeld, af-

Maar de gemeente had natuurlijk eerder alvast een bouwvergunning verschaft, waardoor met de bouw kon worden begonnen. De strijders tegen de molens vroegen om onmiddellijke schorsing van die bouwvergunning, maar de betaling van de kosten voor de in behandelingname van hun schorsingsverzoek arriveerde te laat. Dus nu staan de megamolens er in strijd met de gerechtelijke uitspraak, vlak naast een uniek landschapsreservaat.

Rijk en provincie blonken uit in afwezigheid. Zij treden steeds meer terug in de schaduw van hun eigen onkunde en laten de lokale overheden met onvervangbare erfgoedwaarden spelen. Zelfs de provinciale milieufederaties treden steeds meer terug en laten lokale goedbedoelende gelegenheidsorganisaties het werk opknappen. Een schoonheidsfoutje kan echter fataal zijn. Zo is ook hier gebleken.

Pal naast het Aaltense Goor staan nu acht megawindmolens. Je kunt er geen foto meer nemen of er staat tenminste een wiek op, of nog meer.

Projecten Landschapswa

Afgelopen winter heeft de Landschapswacht van de vereniging in samenwerking met Landschapsbeheer Nederland weer verschillende waardevolle landschapselementen op particuliere grond hersteld. Allemaal stuk voor stuk streekeigen en eeuwenoude elementen, die er nu weer jaren tegen kunnen. Veel van deze elementen vertoonden zo veel achterstallig onderhoud dat ze bijna niet meer herkenbaar waren.

Deze winter is de Landschapswacht gestart met fase 3. Fase 1 bestond uit inspectie van de museale cultuurlandschappen die in handen zijn van Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en de Landschappen. Bij verwaarlozing van de cultuurlandschappen die ze in beheer hebben, werden deze instanties gewezen op hun verantwoordelijkheid. Ook de politiek en media werden geïnformeerd. Het beoogde doel van de Landschapswacht is deze professionele organisaties, die bovendien met gemeenschapsgeld worden gefinancierd, te bewegen tot bewuste en consequente keuzes bij het beheer van de laatste cul-

tuurhistorische parels van Nederland, waarbij ze onderling afstemmen wie wat doet en waar.

In fase 2 is gestart met concrete restauraties van landschapselementen bij particuliere (voornamelijk agrarische) grondbezitters. In tegenstelling tot de professionele terreinbeheerders hebben deze particulieren niet de primaire taak ons cultureel erfgoed te beheeren en in stand te houden. Daarom is hun eenmalig gratis onderhoud aangeboden. Voor verder onderhoud zijn ze gewezen op de mogelijke subsidies en de hulp die stichtin-

1. Levend vlechtwerk van eeuwenoude inlandse eiken

Op de hogere zandgronden werden en worden weides van akkers en wegen gescheiden door houtwallen. De wallen werden opgebouwd met zoden en plaggen of met de grond uit ontginningsloten.

Op de wallen stonden hoofdzakelijk eiken, maar hier en daar ook berken en beuken, en natuurlijk struiken, zoals mei- en sleedoorn, hazelaar, vuilboom en lijsterbes. De bomen dienden als bouwhout, weidepalen, maar ook voor de leerlooï-industrie of gewoon als brandhout voor de kachel.

Sinds lange tijd worden de bomen en struiken op houtwallen periodiek teruggezaagd, waarna ze weer opnieuw uitlopen (dit wordt hakhoutbeheer genoemd). Toch konden de wallen met hakhout geen vee, en zeker geen wild keren. Dit in tegenstelling tot wallen met gevlochten begroeiing. Van houtwallen in Normandië, Ost-Friesland, Sleeswijk-Holstein en Engeland is bekend dat de houtige begroeiing werd of nog steeds wordt gevlochten. Ook in Nederland zijn sporen gevonden van vlechten op houtwallen. Vlechtsporen op wallen zijn bekend uit Drenthe bij Eelden en Roden.

Drents vlechtwerk

De vlechtsporen op de Drentse wallen zijn oud, sommige al door en door vermolmd. Bij Roden dreigden ze zelfs te bezwijken onder de te zware takkenlast. De Landschapswacht kwam direct in actie en vroeg de eigenaar, een boer, toestemming om de houtwal met vlechtsporen in oude luister te herstellen. De boer was direct enthousiast. Afgelopen winter is de vlechtwering boven op de wal weer in ere hersteld. Door dit project van de Landschapswacht kun je je in elk geval op één plek in Nederland weer een voorstelling maken van een vlechtwerk boven op een wal!

Een van de oude vlechtsporen op de wal nadat deze van de zware takkenlast is bevrijd.

De vlechtwering boven op de wal is weer hersteld.

cht fase 3

gen voor vrijwillig landschapsbeheer daarbij kunnen bieden. Over de uitgevoerde restauraties is gerapporteerd aan de verantwoordelijke overheden en de media.

Tijdens de huidige fase (fase 3) worden, in vervolg op fase 2, ook landschapselementen bij particulieren hersteld. Ditmaal richt de Landschapswacht zich specifiek op de twaalf provincies, die veel landschapstaken hebben overgenomen van het rijk. Er staan zestig restauraties op het programma. Uiteindelijk zal aan de verantwoordelijke instanties/overheden worden gerapporteerd. Die rapportage zal inzichtelijk maken en wat de werkelijke

kosten zijn die gemaakt moeten worden om dat wat ons nog aan landschapselementen in het agrarisch gebied rest, te redden van een roemloos einde – geld dat overheden die verantwoordelijk zijn voor het erfgoed vooralsnog verzuimen op tafel te leggen.

Hier volgt een beschrijving van enkele landschapselementen die recentelijk gerestaureerd zijn, zodat u een indruk krijgt van de verscheidenheid aan landschapsbepalende objecten die zonder de Landschapswacht niet waren hersteld en dus uit ons landschap verdwenen zouden zijn.

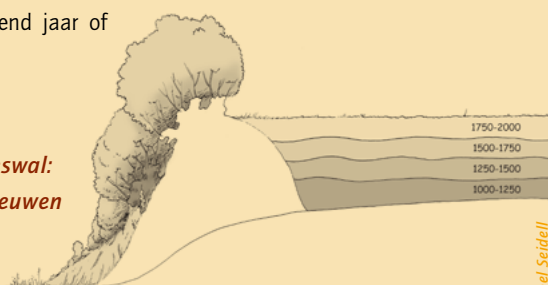
Eswallen bieden onderdak aan een rijk palet van planten en dieren.

De eswal is weer in ere hersteld; het kale deel van de eswal is weer ingeplant met eiken, meidoorns, hulst, lijsterbes en vuilboom, zodat er een gezonde en dichtbegroeide eswal zal ontstaan.

2. Eswalin Haarlo

Vanaf de negende eeuw is men rond de dorpen in de Achterhoek uitgestrekte essen gaan ontginnen. Essen zijn de eerste akkerbouwgebieden die mensen rond hun woonplaats op de wildernis veroverden. De essen werden aangelegd op de wat hogere en dus drogere delen. Om deze kostbare akkers te verdedigen tegen wilde dieren werden de akkers omwald. Aanvankelijk zullen de eerste eswallen uitgerust zijn geweest met een gevlochten takkenscherm. Onderwijl werd de esakker door de eeuwen heen steeds hoger, doordat op de akker mest, plaggen en huishoudelijk afval werd aangebracht om de vruchtbaarheid van de akker te behouden. Zo 'groeide' een esakker langzaam in de hoogte, waardoor de wal aan de esakkerzijde geleidelijk werd bedolven. De houten gevlochten schermen werden in de loop der tijd vervangen door levend hout, dat eveneens werd gevlochten. Uiteindelijk, toen het grote wild verdwenen was, deden de eswallen dienst als houtleverancier en werden ze, op een enkele overstaander na, in hakhoutbeheer genomen. Sommige esakkers zijn wel duizend jaar of nog ouder.

Opbouw van een esakker met eswal: een esakker 'groeide' door de eeuwen heen hoger en hoger.

3. Elzensingel in Bleskensgraaf

Elzensingels waren tot een eeuw geleden een typisch Nederlands fenomeen. Vooral op de nattere zandgronden was dit landschapselement in overvloed te vinden. Maar ook op overgangen tussen grondsoorten en op veengrond trof men vele elzensingels aan. Elzensingels ontstonden spontaan op slootkanten door elzenaadjes die daar kiemden. De vroegere boeren waren blij met de op hun perceelsranden kiemende boompjes en zaagden deze periodiek af voor brandhout en gebruikshout. Bovendien zorgden de singels voor een welkome beschutting van akkers, weilanden en boomgaarden. Het hakhoutbeheer zorgde voor een relatief lage, gesloten begroeiing waarin wilde planten goed gedijen en waarin ook allerlei diersoorten een onderkomen vonden, zoals elzenhaantjes (pietepouterige kevertjes), bunzingen en ransuilen, die in de avonduren langs de elzenhagen op zoek gaan naar een geschikte prooi.

De bestaande 'doorgesloten' elzen zijn als hakhout afgezet en nieuwe elzen zijn aangeplant. Een mooie gesloten elzenhaag zal de komende jaren weer de lommerrijke bongerd omzomen.

Begin 2008 heeft de Landschapswacht in Bleskensgraaf (Zuid-Holland) een elzensingel met hoogstamboomgaard in oude luister hersteld. Deze elzenhaag met boomgaard leverde vroeger hout en fruit voor eigen gebruik. In dit soort boomgaarden bevinden zich dan ook allerlei soorten bomen. Zo staan er appels, peren, kersen, mispels, pruimen en notenbomen. Bovendien was het een plek waar (jong)vee dicht bij de boerderij kon grazen. Om de fruitbomen een voldoende droge standplaats te garanderen, plantte men ze de op zogenaamde 'kadetjes': verhoogde stroken met greppels ertussen.

De functie als leverancier van geriefhout is voor de elzensingel zo'n veertig jaar geleden komen te vervallen. Daardoor zijn de elzen

vanaf dat moment niet meer als hakhout beheerd en zijn ze uitgegroeid tot grote bomen. De Landschapswacht heeft de bestaande 'doorgesloten' elzen afgezet en nieuwe elzen aangeplant op de plekken waar ze verdwenen waren. Een mooie gesloten elzenhaag zal de komende jaren weer de lommerrijke bongerd omzomen.

De oude verwilderde hoogstambomen zijn gesnoeid en op opengevallen plekken zijn nieuwe hoogstamfruitbomen aangeplant om de boomgaard weer compleet te maken.

Na deze restauratieactie van de Landschapswacht is er in Bleskensgraaf weer een schoolvoorbeeld te vinden van een boomgaard met elzensingel, zoals er ooit zo duizenden waren in Zuid-Holland!

Hakhoutbeheer zorgt voor relatief lage gesloten begroeiing, waarin ook wilde planten en diersoorten een onderkomen vinden: van het elzenhaantje (een pietepouterig kevertje) tot de ransuil, die in de avonduren langs de elzenhagen op zoek gaat naar een geschikte prooi. Rechtsonder: het elzenpuistje, veroorzaakt door de galmijt.

Op een bankje

Ik ben een bevoorrecht mens als het gaat om mijn woonomgeving. Ik heb geprobeerd de omgeving van mijn woonplek positief te beïnvloeden. In een gletsjerdal, naast mijn huis, zijn de perceelsranden voorzien van vlechthekken en houtwallen. Traditionele stijlranden zijn beplant met inheemse zoom- en mantelvegetatie vormende struiken. We maaien en plaggen hier en daar en bestrijden zo de overdaad aan stikstof uit de lucht, zodat tal van kruiden hun kansen pakken. Vanuit het dal, over de verschillende coulissen heen, heb ik een adembenemend uitzicht over het Duitse Rijndal in de laagte. Staatsbosbeheer heeft een bankje geplaatst waarop je zittend van het uitzicht kunt genieten. Het gebied werd vorig jaar uitgeroepen tot mooiste wandelgebied van Nederland. Als het enigszins kan, probeer ik – zeker in het voorjaar – dagelijks een rondje langs

de bovenkant van het dal te maken. Zo ook op een zonovergoten voorjaarsmiddag, waarbij het uitzicht helder en uitmuntend was.

Op het bankje zat een echtpaar. 'Meneer, mogen wij u iets vragen?' Mijn manier van lopen is er kennelijk een die uitstraalt dat ik geen vreemde ben in het dal, maar iemand die over de gewenste informatie zou kunnen beschikken.

'Jazeker, vraagt u maar.'

'Nou, ik zeg net tegen mijn vrouw: tien jaar geleden waren wij in deze omgeving voor onze huwelijksreis, maar we kunnen ons niet herinneren dat het hier toen ook zo mooi was, met die heggen en zo. Het lijkt wel of ze het oude landschap helemaal weer in ere hebben hersteld!'

Ik kijk het echtpaar gelukkig aan. 'Of het precies het oude landschap is dat werd hersteld, weet ik niet, maar u heeft

gelijk: tien jaar geleden stond hier rond ieder perceel alleen prikkeldraad. En dat bloeit niet in het voorjaar; hooguit 'bloeien' je vingers als je eraan komt. Er broeden vogels in de heggen en er komt een wereld aan insecten op af.'

'Dus Staatsbosbeheer beheert dit gebied wel goed?'

'Nou nee, die hadden het al twintig jaar in het prikkeldraad staan. Die heggen zijn door de Stichting wAarde aangeplant en worden sindsdien beheerd door de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap. Met goedvinden van Staatsbosbeheer, dat wel.'

'Wat valt er dan aan goed te vinden. Het is toch prachtig zo?', mengt de vrouw zich in het gesprek.

'Nou, ze hebben ons gewaarschuwd dat we het niet te mooi mogen maken. Anders moeten zij het straks allemaal weghalen, wanneer wij niet meer in staat zouden zijn om het te beheren!'

'En u bent van...?'

'Nederlands Cultuurlandschap.'

'O, die organisatie ken ik niet.'

'Nee, zo ziet u maar: kleine organisaties staan wel vaker aan de wieg van grote veranderingen. Grote organisaties kunnen dan niet anders dan volgen.'

Jaap Dirkmaat, directeur

Uitzicht vanaf het bankje.

Balkenende: 'met Deltaplan zijn goede vorderingen gemaakt'

Tweede Kamer, 87e vergadering, donderdag 22 mei 2008

Tweede Kamerlid Slob (ChristenUnie):

'Terugkijkend op het eerste jaar van dit kabinet maakt de verantwoordingsbrief, maar ook vooral onze eigen analyse van wat in het coalitieakkoord en het beleidsprogramma is afgesproken en inmiddels in de vorm van wetgeving, plannen en nota's door het kabinet aan de Tweede Kamer is aangeboden, duidelijk dat er langzaam maar zeker vaart begint te komen in de uitvoering van de plannen. Ook grote onderwerpen zijn aangepakt. Mijn fractie vindt nog steeds de snelle en zorgvuldige besluitvorming

over het generaal pardon bijzonder, alsmede het met veel inspanning bereikte extra geld voor de lerarsalarissen; over de besteding daarvan zijn inmiddels al afspraken gemaakt met de onderwijsorganisaties. Ik denk ook aan het door de fractie van de ChristenUnie bepleite Deltaplan voor het Nederlandse landschap, waarmee een begin is gemaakt. Hoe gaat het daar nu verder mee? Ik denk vervolgens aan de door het kabinet ontwikkelde Watervisie. Het bijzondere daarvan is dat alle beleidsterreinen op het gebied van waterveiligheid, waterbeheersing en waterkwaliteit gebundeld zijn.

Minister-president Balkenende:

'De heer Slob heeft ook een vraag gesteld over het Deltaplan voor het Nederlandse landschap. Daarmee zijn goede vorderingen gemaakt. Op vier locaties in Nederland zijn pilots gestart om het landschap te verbeteren. Er ligt nog een aantal beslispunten. Ik kan toezeggen dat de uitwerking van het Deltaplan-landschap na de zomer door de minister van LNV aan de Kamer zal worden gestuurd.'

Zomeractie 2008

De zomer is volop losgebarsten! Tijd om te genieten van de natuur en de mooie landschappen van ons land. Onze Zomeractie 2008, waarvoor de brief volgende week bij u in de bus valt, staat in het teken van noodzakelijke groot onderhoud van ons Informatiecentrum en onze miniatuurlandschappen. Uw gift zal besteed worden aan onder andere de restauratie van de miniatuurgebouwen, maar ook het verblijf van onze dassen zal een opknapbeurt krijgen.

Vrijwilligers gezocht!

Het Informatiecentrum is iedere woensdag en iedere zondag geopend. Op deze dagen worden bezoekers ontvangen en begeleid door medewerkers van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap. Zeer belangrijk daarbij is de inzet van vrijwilligers. Op dit moment hebben we behoefte aan nieuwe vrijwilligers die het leuk vinden bezoekers van het Informatiecentrum rond te leiden en die regelmatig (eens in de twee tot vier weken) beschikbaar zijn.

Voor meer informatie kunt u de vereniging bellen op 024-6842294 (vragen naar Valentijn te Plate) of een mailtje sturen naar: vteplate@nederlandscultuurlandschap.nl.

Help de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap en werf een nieuw lid!

Om ons werk nog beter te doen, zijn nieuwe leden nodig. U kunt ons daarbij helpen! Eenvoudig, door in uw eigen omgeving leden voor ons te zoeken. Om het werven te vergemakkelijken kunt u potentiële leden een speciaal aanbod doen: als ze lid worden voor minimaal 25 euro per jaar, ontvangen ze het boek *Nederland weer mooi* als welkomstgeschenk. Natuurlijk worden ook uw inspanningen beloond: indien u drie of meer leden werft, ontvangt u het boek *Lekker Landschap*; een beschrijving van vele lekkere eetbare planten, bloemen, bessen, noten en paddenstoelen, met verrukkelijke recepten die de lezer ertoe uitnodigen de deur uit te gaan, op zoek naar al dat lekkers in ons landschap.

Mijn eigen gegevens zijn:

naam

adres

pc + plaats

telefoon

e-mail

De gegevens van het nieuwe lid zijn:

Het nieuwe lid betaalt de contributie met de acceptgiro die samen met het welkomstgeschenk wordt verstuurd. U kunt bovenstaande gegevens invullen, uitknippen en in een envelop sturen naar Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, Antwoordnummer 2501, 6573 ZX Beek-Ubbergen (postzegel mag, maar hoeft niet).